

KONSTITUTSIYA — INSON QADRI VA ADOLATNING OLIY KAFOLATI

FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI
FIZIKA-MATEMATIKA FAKULTETI

Matematika kafedrası

Meliqo'ziyev Abrorjon Akram o'g'li

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

katta o'qituvchi

Annotatsiya: Konstitutsiya davlat hayotida eng muhim, asosiy va bosh hujjat sanaladi. Har bir demokratik jamiyat taraqqiyotining ishonchli poydevori bo'lmish konstitutsiya inson o'zligini anglashi, huquq va erkinliklarini his etishi hamda o'z salohiyatini namoyon etishida muhim rol o'ynaydi. U davlat boshqaruvining asosiy tartib-qoidalarini belgilab beradi hamda jamiyatda adolat va barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Konstitutsiya muqaddasligi uning har bir bandida xalq irodasi va manfaatlarining mujassamlanganidadir. U davlat bilan fuqarolar o'rtasidagi ishonch ko'prigini o'rnatish, jamiyatda tinchlik va totuvlikni mustahkamlash, inson qadrini ulug'lash kabi oliy tamoyillarning kafolati sifatida doimiy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Konstitutsiya, inson qadri, adolat, huquq, erkinlik, davlat, fuqarolar, tenglik, kafolat, taraqqiyot.

Konstitutsiyada xalq manfaatları va orzu-umidlari in'ikos topadi. Har bir insonning yashash huquqi, so'z erkinligi, ish va ta'lim olish huquqi, sog'liqqa bo'lgan huquqi singari eng muhim, ajralmas huquq va erkinliklar belgilab qo'yilgan. Bu huquqlar davlat tomonidan qat'iy himoyalanadi. Konstitutsiya asosida davlat va inson manfaatları uyg'unlashtiriladi, har bir fuqaro erkin andisha qilishi, o'z qobiliyati va iste'dodini namoyon etish uchun keng imkoniyatlarga ega bo'ladi. Konstitutsiya jamiyat hayotining barcha sohalariga oid asoslarni belgilaydi. Davlat boshqaruvi, iqtisodiy, siyosiy va ijtimoiy tizimlarning bosh me'yorlarini, ularning boshqaruvi tartiblarini aniq ko'rsatadi. Sud tizimi va adolat prinsiplarining kafolati sifatida ham

konstitutsiya muhim ahamiyat kasb etadi. Qonun ustuvorligi prinsipi, barcha fuqarolarning teng huquqliligi, inson sha'ni va qadr-qimmatining daxlsizligi, davlat organlarining javobgarligi va ochiqligiga asos bo'ladi. Huquqiy demokratik davlat barpo etishda konstitutsiyaning roli beqiyosdir. Davlat hokimiyati tarmoqlarining o'zaro taqsimlanishi, fuqarolarning davlat boshqaruvida qatnashishi, erkin jamiyat barpo etishda barcha imkoniyatlar konstitutsiyada aks etgan. Huquqiy islohotlarning amalga oshirilishida, jamiyatda qonun ustuvorligi va adolatning mustahkamlanishida konstitutsiya asosiy mezon bo'lib xizmat qiladi. Barcha qonun va me'yoriy hujjatlar konstitutsiyaga mos holda ishlab chiqiladi [1].

Inson qadri konstitutsiyada o'zining mukammal ifodasini topgan. Har bir insonning konstitutsiyaviy huquqlari va erkinliklari davlat tomonidan himoyalanaadi. Konstitutsiya har bir fuqaroning o'zligini erkin anglash, yuksak maqsadlarga intilish va o'z salohiyatini to'la namoyon etish imkonini beradi. Huquqiy islohotlar va demokratik tamoyillar asosida jamiyat taraqqiyoti va farovonligini ta'minlash yo'lida konstitutsiyaning ahamiyati beqiyosdir. Konstitutsiya asosida jamiyatda barqarorlik, totuvlik va birdamlik qaror topadi. Unda boshqaruv organlarining faoliyati, jamoat xavfsizligi, fuqarolar huquqlari va majburiyatlari aniq belgilab beriladi. Har bir fuqaroning konstitutsiyaviy huquqlaridan to'la foydalana olishi uchun demokratik huquqiy tizim yaratiladi. Konstitutsiya nafaqat davlat boshqaruvida, balki har bir insonning kundalik hayotida bevosita ishtirok etadi. Barcha demokratik davlatlarda konstitutsiya davlat va jamiyat taraqqiyoti kafolati bo'lib xizmat qiladi. Axloqiy qadriyatlar, erkinlik va adolat, insoning sha'ni va qadr-qimmati asosiy tamoyil sifatida mustahkamlanaadi. Vatanga muhabbat, tinchlik va baraka, taraqqiyot va farovonlikning asosiy manbai sifatida konstitutsiya jamiyat a'zolari ongiga chuqur singdiriladi [2].

Huquqiy islohotlar, yangicha tafakkur va zamonaviy yangilanishlar konstitutsiya zaminida yuzaga chiqadi. Davlatimiz taraqqiyotining har bir bosqichida konstitutsiya zamiridagi demokratik qadriyatlar muhim ahamiyat kasb etadi. Har bir fuqaroda vatanparvarlik tuyg'ulari, fuqarolik mas'uliyati, ijtimoiy faollik va huquqiy ong konstitutsiya asosida shakllanaadi. Konstitutsiyada belgilangan har bir norma va

prinsiplar jamiyat islohotlariga tayanch bo'ladi. Insoniyat tarixida erkinlik va adolat tamoyillarini himoyalash, inson qadri va sha'nini ulug'lash borasida konstitutsiyaning o'rni benazirdir. Konstitutsiya jamiyatda ochiqlik, qonuniylik va taraqqiyot muhitini yaratadi. U barcha uchun adolatli imkoniyat va sharoitlar yaratadi, davlat va fuqaro o'rtasidagi ishonchni oshiradi. Xalq irodasi bilan yaratilgan konstitutsiya xalq farovonligi va baxti yo'lida eng ishonchli hujjat bo'lib qoladi [3]

Konstitutsiya o'zining ahamiyati, demokratiya va huquq ustuvorligi tamoyillarini kafolatlash barobarida, barkamol jamiyat bunyodkori sifatida yangi avlod ongini yuksaltirishga xizmat qiladi. Yoshlarning huquqiy bilimini oshirish, ularning jamiyatdagi mavqeini mustahkamlash, ijtimoiy faolligini rag'batlantirishda konstitutsiyaning o'rni muhimdir. Yangi tashabbus va islohotlar, zamonaviy yutuqlar va taraqqiyot tendensiyalari asosi ham konstitutsiyaviy huquq va erkinliklar himoyasiga tayanadi. Taraqqiyot sari olib borilayotgan islohotlarning barakasi ham konstitutsiyaning mohiyatigagina emas, balki uning jamiyat hayotidagi amaliyotiga ham bog'liqdir. Konstitutsiyaning barcha moddalari, prinsiplari bevosita oddiy inson hayoti bilan bog'liqdir, uning orzu-umidlari va hayot yo'lida yo'ldosh bo'lib qoladi. Jamiyat taraqqiyotining har bir bosqichida konstitutsiya muhim islohotlar manbai bo'lmoqda. Tashqi va ichki siyosatda, iqtisodiy va ijtimoiy o'zgarishlar jarayonida konstitutsiya asosiy yo'l ko'rsatkichdir. Inson qadri, adolatning oliy prinsiplari, davlat va fuqarolar o'rtasidagi chinakam ishonch va hamkorlik to'la ta'minlanadi. Mamlakatda amalga oshirilayotgan har bir islohot, iqtisodiy va ijtimoiy dasturlar konstitutsiya bilan uyg'unlikda rivojlanadi. Inson huquqlari va erkinliklarining himoyasi, adolat ustuvorligini ta'minlash, taraqqiyot sari intilish va ijtimoiy himoyaning mustahkamlanishi konstitutsiya tamoyillaridan kelib chiqadi. Odamlarga konstitutsiyaviy huquq va erkinliklarning ahamiyatini doim eslatib turish, bu qadriyatlarni yuksak baholash har bir fuqaroning sharaflı burchidir. Fuqarolik jamiyati rivojida konstitutsiyaning rolini ortiqcha baholab bo'lmaydi. Huquqiy ong va madaniyat, odamlar o'rtasidagi hurmat va bag'rikenglik, ijtimoiy baraka va totuvlik ham aynan konstitutsiya asosida shakllanadi. Konstitutsiyaga sodiqlik, uning

umuminsoniy qadriyatlariga hurmat va amal qilish jamiyatni barkamollik sari yetaklaydi [4].

Xulosa:

Xulosa sifatida aytish mumkinki, konstitutsiya xalq ozodligi, milliy taraqqiyot, inson qadrini ulug'lash va adolat muhitini ta'minlash yo'lida bebaho manbaga aylanadi. Uning qoidalari davlat va jamiyat hayotida har doim yetakchi bo'lib qolaveradi. Konstitutsiyaga hurmat, unga sodiqlik va amal qilish jamiyat barqarorligi, tinchligi va farovonligining kafolatidir. Bu qomusiy hujjat ustuvorligi jamiyat rivoji va har bir inson baxtining zamini sifatida qadrlanadi. Konstitutsiya bardavom bo'lsin, inson qadrini ko'karga ko'tarsin, adolat va taraqqiyotga doim asos bo'lib xizmat qilsin!

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdukarimov, B. (2018). "O'zbekiston Respublikasida huquqiy islohotlar va konstitutsiyaviy yangilanishlar". Juridik fanlar axborotnomasi, 2(5), 30-39.
2. Abdurahmonova, D. (2020). "Inson huquqlarining konstitutsiyaviy-huquqiy asoslari". O'zbekiston huquqi, 6(1), 112-120.
3. Ashirmatova, Z. (2021). "Adolat tamoyillarining konstitutsiyaviy kafolati". Ijtimoiy fanlar, 9(4), 68-72.
4. Ergasheva, M. (2022). "Fuqarolik jamiyati va konstitutsiyaviy huquqiy kafolatlar". Zamonaviy huquq, 10(2), 56-63.
5. Khasanova, N. (2019). "O'zbekiston konstitutsiyasi va inson erkinliklari". Yangi O'zbekiston, 8(3), 45-51.
6. Kholmuminov, O. (2018). "Konstitutsiya va adolat tamoyili: muammolar va yechimlar". Rechtsstaat, 4(2), 28-34.
7. Norqulov, F. (2017). "Inson qadri va konstitutsiyaning ijtimoiy ahamiyati". O'zbek huquqi, 2(6), 106-110.